

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Πολιτικών Μηχανικών

Εργαστήριο Ανθρωπιστικών Σπουδών

Ποιες είναι οι πηγές της έρευνάς μας και γιατί έχουν σημασία;

Γ.-Φοίβος Σαργέντης
Σχολή Πολιτικών Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Φεβρουάριος 2021

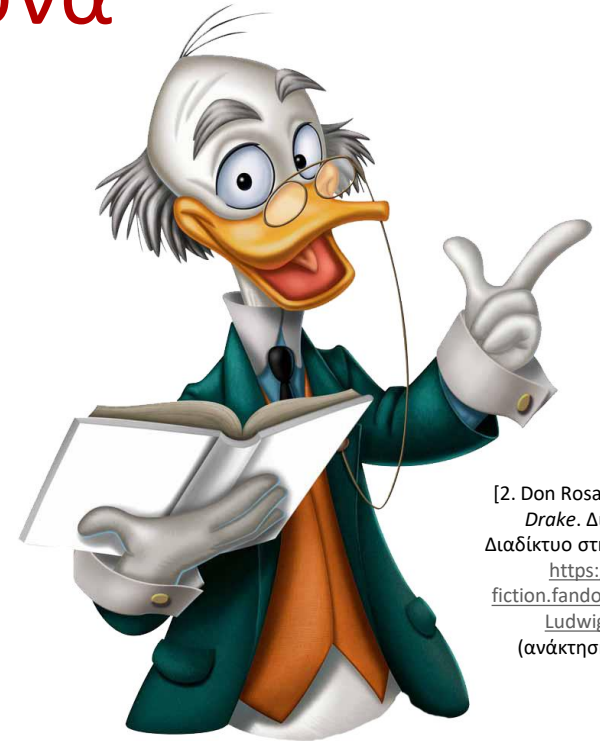
Τι είναι έρευνα

- Ο όρος **έρευνα** στις καθημερινές εκφράσεις συνδέεται με πολλά αντικείμενα εφαρμογής. Ως έρευνα εννοούμε μια συστηματική αναζήτηση και σύνθεση πληροφοριών για την κατανόηση κάποιου θέματος ή την απάντηση κάποιου ερωτήματος.
- Οι έρευνες διαφέρουν ως προς τις προθέσεις, τα μέσα αλλά και το βαθμό **σεβασμού** των επιστημονικών αρχών εκ μέρους διαφόρων ερευνητών.

Τι είναι η επιστημονική έρευνα

- Η επιστημονική έρευνα αποτελεί ένα από τα κυριότερα εργαλεία ανάπτυξης και **προόδου μιας κοινωνίας**
- Η **βασική έρευνα** γίνεται για την προώθηση της ανθρώπινης γνώσης χωρίς προσδοκίες για άμεσα απτά οφέλη. Παρ' όλα αυτά τα αποτελέσματα της βασικής έρευνας είναι το θεμέλιο για την εφαρμοσμένη έρευνα και πολλά ερευνητικά έργα που στην αρχή φαινότανταν άνευ πρακτικής σημασίας κατέληξαν σε πραγματικές τεχνολογικές επαναστάσεις (π.χ. το λέιζερ).
- Η **εφαρμοσμένη έρευνα**, έχει σαν προορισμό την επίλυση πρακτικών προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου και όχι την παραγωγή επιστημονικής γνώσης αυτής καθαυτής.
- Σε έναν **ταχέως μεταβαλλόμενο** κόσμο όπως αυτόν που ζούμε σήμερα, η συνεχής έρευνα είναι απολύτως **αναγκαία για την επικαιροποίηση των γνώσεών μας.**

[2. Don Rosa, Ludwig Von Drake. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: https://disney-fiction.fandom.com/wiki/Ludwig_Von_Drake (ανάκτηση 15.2.2021)]

[3. Don Rosa, Κύρος Γρανάζης. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://panflam.rosa-blogs.pot.com/2017/09/o-inventor-brasileiro.html> (ανάκτηση 15.2.2021)]

Πότε αναπτύχθηκε η επιστημονική έρευνα

Ο Γαλιλαίος (1564-1624) ενώπιον της Ιεράς Εξέτασης.

[4. Cristiano Benti, 1857, *Ο Γαλιλαίος στην Ιερά εξέταση*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.italyonthisday.com/2017/06/galileo-galilei-convicted-of-heresy.html> (painted_portrait).jpg (ανάκτηση 15.2.2021)]

- **Το έμβλημα του Διαφωτισμού**

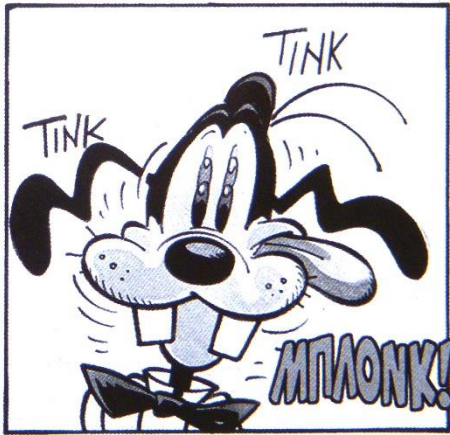
- Θεμελιώθηκε από τον Γερμανό φιλόσοφο **Ιμμάνουελ Καντ** (1742-1804)
- ***“Sapere aude!”*** (Καντ 2004)
- Τόλμα να μαθαίνεις χρησιμοποιώντας τις όποιες δυνατότητες του δικού σου μυαλού, χωρίς ενδιάμεσους, κηδεμόνες-υποβολείς

Ιμμάνουελ Καντ

[5. Kant von Carle Vernet 1792, *Ιμμάνουελ Καντ*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση https://en.wikipedia.org/wiki/Immanuel_Kant#/media/File:Kant017.jpg (ανάκτηση 15.2.2021)]

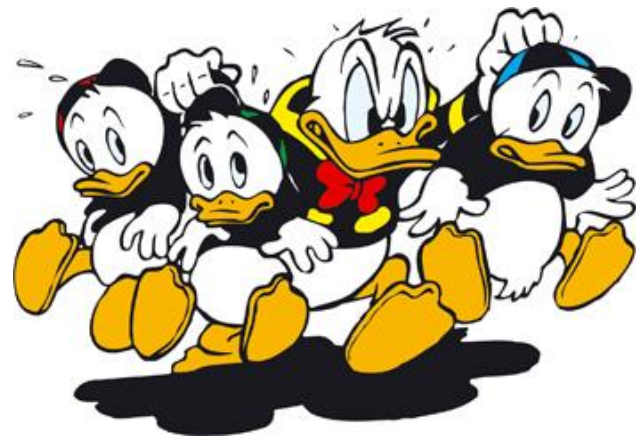
Επιλογή του ερευνητικού πεδίου (ορισμός θέματος μιας ερευνητικής εργασίας)

[6. G. Cavazzano, Καζαμπλάνκα, KOMIΞ#205, Τερζόπουλος-Νέα ακτίνα, Αθήνα, Ιούλιος 2005]

1. Πριν ξεκινήσουμε να κάνουμε μια ερευνητική εργασία, ρωτάμε τον εαυτό μας "**γιατί το κάνω εγώ αυτό**" και απαντάμε σε αυτή την ερώτηση. Έτσι διαμορφώνουμε ένα σκοπό που φροντίζουμε να καλύψουμε.

2. Το θέμα που διαλέγουμε να είναι καλό να το **αγαπάμε** κι αν δεν το αγαπάμε να τα βρίσκουμε **τουλάχιστον ενδιαφέρον**. Αυτό βοηθάει στο να συγκεντρωθούμε ευκολότερα και να δουλέψουμε ευχάριστα μια ερευνητική εργασία.

[7. Don Rosa, Ο Ντόναλντ και τα ανιψάκια. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://www.italia24ore.it/201403042133/esteri/anche-topolino-combatte-lomofobia-disney-taglia-fondi-ai-boy-scout-ameriacani.html> (ανάκτηση 15.2.2021)]

Πώς ερευνάμε

- Ξεκινώντας μια ερευνητική εργασία, έχουμε φροντίσει να μάθουμε **τι είναι η ερευνητική εργασία** και πρέπει να ξέρουμε πάνω-κάτω ποιο θέλουμε να είναι το προϊόν της εργασίας μας.
- Όμως το προϊόν της εργασίας, είναι υπό διαπραγμάτευση καθ' όλη την διαδικασία!

Καθορισμός
ερευνητικού πεδίου
(ορισμός θέματος)

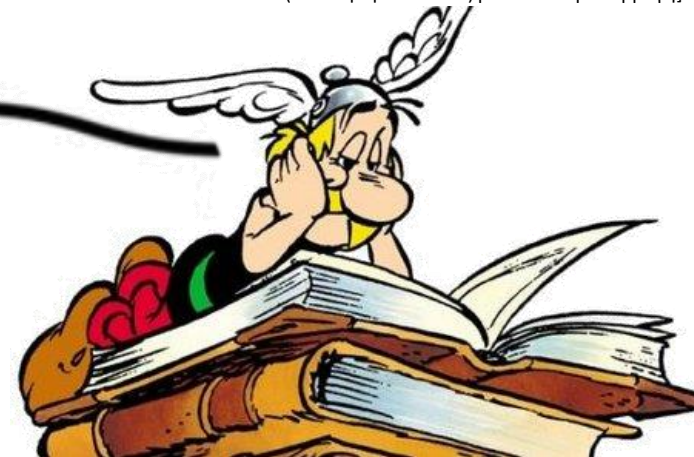
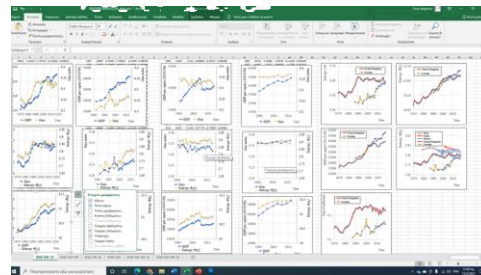
Συλλογή, επεξεργασία
πηγών-δεδομένων

Σύνταξη

Συμπέρασμα

[8. Πηγή: A. Uderzo, Asterix. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση:
<https://sites.uni.edu/becker/LearningGamesandFunActivities.html>
(ανάκτηση 15.2.2021) μετά από προσαρμογή]

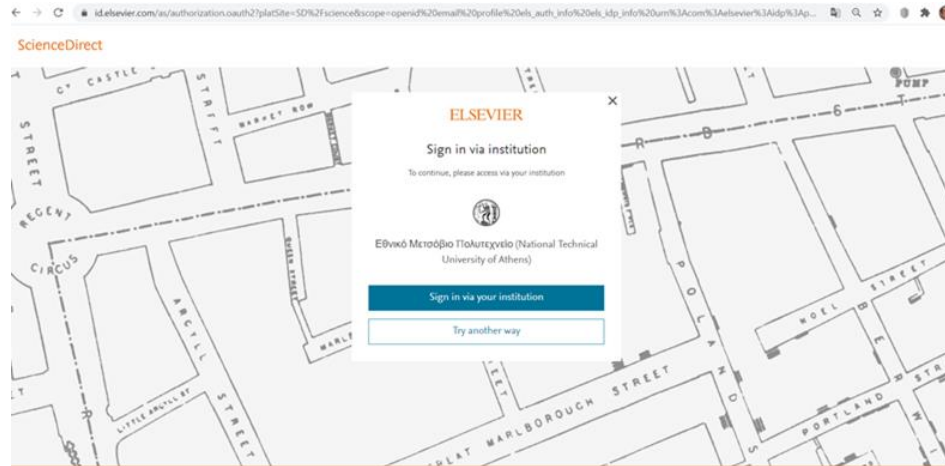
Πηγές (βιβλιογραφία)

- Οι πηγές της εργασίας είναι η **αφετηρία της**
- Είναι όλα εκείνα τα στοιχεία που **θα τεκμηριώσουν μια εργασία.**
- Αποτελεί σπουδαίο και **ξεχωριστό κεφάλαιο** στην επιστημονική εργασία
- **Ξεκινάμε μεθοδικά** (από την αρχή) σε κάθε αναζήτηση, κρατώντας πλήρη στοιχεία των βιβλιογραφικών αναφορών που βρίσκουμε και μας ενδιαφέρουν.
- Έτσι δεν θα γυρίζουμε πίσω στο τέλος να ψάχνουμε «που το διάβασα αυτό», «μου λείπει η αναφορά» και κάνουμε διπλή δουλειά.

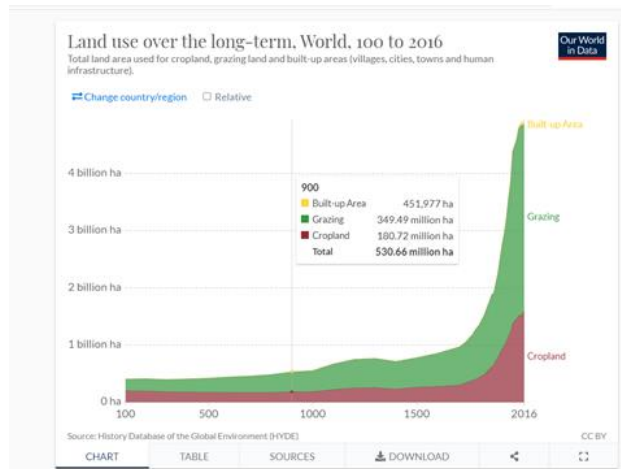

Πηγές: εργαλεία έρευνας

Αξιοποιούμε την πρόσβαση που έχουμε σε βιβλιοθήκες: <https://www.sciencedirect.com/>

Προσεγγίζουμε το θέμα ως μηχανικοί. Χρησιμοποιούμε εργαλεία όπως:

■ <https://ourworldindata.org/>

■ <https://www.gapminder.org/>

Πηγές: αξιολόγηση

Η επιστημονική έρευνα, στηρίζεται σε επιστημονική έρευνα

- Επιστημονική έρευνα
 - Ακολουθεί κανόνες και μεθοδολογία
 - Τεκμηριώνει αυτά που λέει
 - Είναι σταθερή ως αναφορά
 - Οι δημοσιευμένες εργασίες και τα επιστημονικά βιβλία έχουν αξιολογηθεί από άλλους επιστήμονες
 - Είναι κατά το δυνατόν αντικειμενική και «ψυχρή»
- Άλλο κείμενο
 - Μπορεί να γράφεται ελεύθερα
 - Η τεκμηρίωσή του μπορεί να είναι ελλιπής ή/και ψευδής
 - Αν είναι από το internet, την μία μέρα μπορεί να υπάρχει την άλλη όχι
 - Δεν είναι αξιολογημένη από επιστήμονες
 - Επηρεάζεται από συναισθήματα, ιδεολογίες και άλλα ερεθίσματα

IOP PUBLISHING JOURNAL OF PHYSICS A: MATHEMATICAL AND THEORETICAL
J. Phys. A: Math. Theor. 44 (2011) 492001 (5pp) doi:10.1088/1751-8113/44/49/492001

FAST TRACK COMMUNICATION

Can apparent superluminal neutrino speeds be explained as a quantum weak measurement?

[10. M V Berry et al 2011
Can apparent superluminal neutrino speeds be explained as a quantum weak measurement? J. Phys. A: Math. Theor. 44 492001,
<https://doi.org/10.1088/1751-8113/44/49/492001>

M V Berry¹, N Brunner¹, S Popescu¹ and P Shukla²

¹ H H Wills Physics Laboratory, Tyndall Avenue, Bristol BS8 1TL, UK
² Department of Physics, Indian Institute of Technology, Kharagpur, India

Received 12 October 2011, in final form 27 October 2011
Published 11 November 2011
Online at stacks.iop.org/JPhysA/44/492001

Abstract
Probably not.

PACS numbers: 03.65.Ta, 03.65.Xp, 14.60.Pq

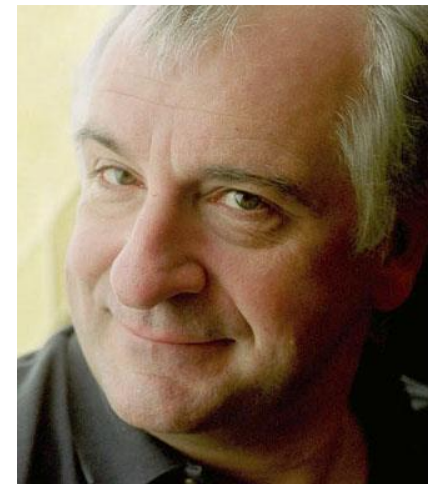
Πηγές: αξιολόγηση

- Όταν πραγματευόμαστε ένα επιστημονικό θέμα το αντιμετωπίζουμε, κατά το δυνατόν, «ψυχρά» και αποστασιοποιημένα.
- Γι' αυτό προσπαθούμε να αποβάλλουμε τους όποιους συναισθηματισμούς ή προκαταλήψεις και διαπεραιώνουμε την εργασία εξελίσσοντας την σκέψη μας στην πορεία της έρευνάς μας.

Εξώφυλλο του βιβλίου του Douglas Adams, Αντίο και ευχαριστώ για τα ψάρια, μτφ. Σ. Μοσχονάς, εκδ. Παρα Πέντε, Αθήνα 1999.

"Ο λόγος που χρησιμοποιώ το παιδικό μου όνομα είναι για να θυμίσω ότι ο επιστήμονας πρέπει κι αυτός να είναι σαν το παιδί. Πρώτα βλέπε, μετά σκέψου και ερεύνησε αργότερα. **Πρώτα απ' όλα όμως βλέπε. Αλλιώς κινδυνεύεις να βλέπεις μόνο αυτό που περιμένεις.** Οι περισσότεροι επιστήμονες το ξεχνούν αυτό." (Adams, 1999)

Ντάγκλας Άνταμς (1952-2001)
[11. Douglas Adams. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση https://en.wikipedia.org/wiki/Douglas_Adams (ανάκτηση 15.2.2021)]

Πηγές που ΔΕΝ χρησιμοποιούμε

- Ένα κείμενο στο internet της μορφής .html (μίας συνηθισμένης ιστοσελίδας) που μπορεί να είναι σε blog ή όπου αλλού, δεν είναι σταθερό και είναι καλό να χρησιμοποιείται μόνο ενημερωτικά.
- Έτσι, αν αυτό που βλέπετε τώρα είναι στο ίντερνετ, μπορεί να το βάλετε ως αναφορά από το ίντερνετ, αλλά μπορεί αύριο στην θέση του να είναι αναρτημένο π.χ. ένα ποίημα.

- Παράδειγμα: www.οικολογία.gr

- Στις εργασίες μας, θέλουμε αναφορές να είναι «σταθερές» και ελεγμένης αξιοπιστίας.

- Σταθερό κείμενο θεωρείται ένα βιβλίο μία δημοσίευση σε ένα περιοδικό, μία μελέτη.

Η ιστοσελίδα αυτή "οικο-λογει" δηλαδή μιλά για-το-σπίτι, (τον χώρο που κινούμε ασφαλείς).

Με την ευρύτερη έννοια, σπίτι είναι ο πλανήτης-μας, η γη-μας, εδώ που θα 'πρεπε να κινούμε ασφαλείς και σήμερα δεν είμαστε.

Για να προσεγγίσουμε αυτό το θέμα, παρουσιάζεται το σχετικό υλικό και η περίληψη του σκεπτικού, ενός κύκλου διαλέξεων που έγιναν τον χειμώνα και την άνοιξη του 2011 σε παιδιά.

Πλοηγθήτε στις παρουσιάσεις επιλέγοντας το σχετικό θέμα από το μενού της αριστερής εικόνας και αναζητήστε **άλλα διαβάσματα και σχετικούς συνδέσμους** από την σχετική ενότητα.

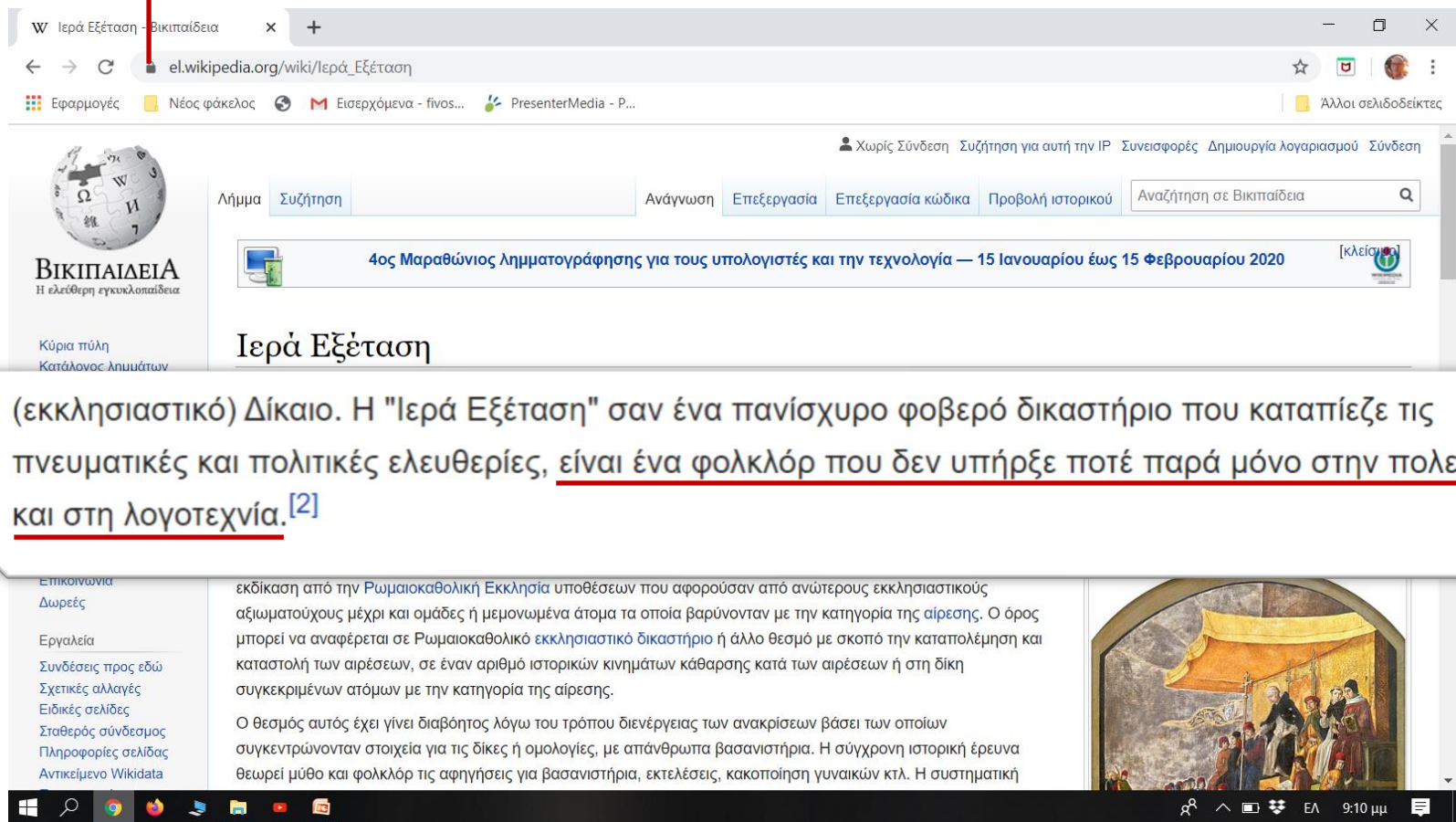
Οι παρουσιάσεις αφορούσαν, όχι μόνο το περιβάλλον αλλά και τον άνθρωπο στα πλαίσια της ύπαρξής του στην Αυτοκρατορία της Αγοράς, τις συνθήκες που διαμόρφωσε στη γη-του, μερικά απ' τα μεγάλα σφάλματά του και σχετικές προτάσεις.

Ζητούμενο είναι-πάντα: η αξιοπρέπεια της Ύπαρξης, όχι μόνο στα λόγια, αλλά και στην πράξη.

Γι αυτό, ο στόχος των παρουσιάσεων είναι **"ένος καλύτερος κόσμος"** και επιθυμητή κατάληξη αυτού του εγχειρήματος είναι η **ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ**: ο τόπος που αυτά (τα λόγια) θα συμβαίνουν.

- Προϋπόθεση για να χρησιμοποιήσουμε μια πηγή: **να έχει doi ή ISBN**

Πηγές που ΔΕΝ χρησιμοποιούμε

[12. Πηγή: *Ιερά εξέταση*. Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση www.el.wikipedia.org/wiki/Ιερά_Εξέταση (ανάκτηση 13.2.2020, ώρα 21:15)]

Πώς μπαίνουν στο κείμενο οι πηγές

Όταν επηρεαζόμαστε από κάτι για να συντάξουμε π.χ. μια παράγραφο και χρησιμοποιούμε την «ευρύτερη «σκέψη» αυτού που διαβάσαμε, στο τέλος της παραγράφου βάζουμε το επώνυμο του συγγραφέα και την χρονολογία της βιβλιογραφικής αναφοράς μας μέσα σε παρένθεση.

Όταν χρησιμοποιούμε αυτούσιο ένα κείμενο, το βάζουμε σε εισαγωγικά και μετά το κείμενο βάζουμε (επώνυμο χρονολογία).

Όταν τοποθετούμε μια εικόνα, έναν πίνακα, κάτι «copy-paste» που δεν μπορούμε να το αποφύγουμε βάζουμε σε αγκύλες [πηγή: επώνυμο συγγραφέα και χρονολογία βιβλιογραφικής αναφοράς].

[13. Don Rosa, Ντόναλντ. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.afnews.info/wordpress/2016/04/28/da-carl-barks-a-don-rosa-le-meraviglie-disney-del-passato/> (ανάκτηση 15.2.2021)]

Πως γράφουμε την βιβλιογραφία

Δείτε σχετικά: Δ. Κουτσογιάννης, *Αναφορές*, Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.itia.ntua.gr/dk-el/hydroglossica/citations/> (ανάκτηση 15.2.2021)

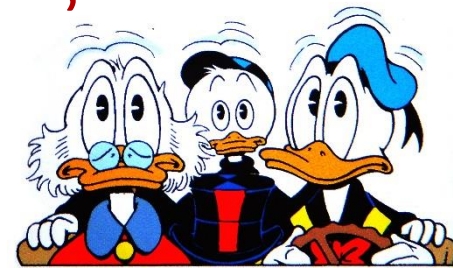
Μονάδες, σύμβολα και εξισώσεις

Δείτε σχετικά: D. Koutsoyiannis, and H. H. G. Savenije, *Guidelines for the use of units, symbols and equations in hydrology*, doi:10.13140/RG.2.2.10775.21922, 2013.

[14. Don Rosa, Ντόναλντ, Σκρούντζ και ένα ανιψάκι. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.afnews.info/wordpress/2016/04/28/da-carl-barks-a-don-rosa-le-meraviglie-disney-del-passato/> (ανάκτηση 15.2.2021)]

Άλλες σχετικές αναρτήσεις στο μπλόγκ της ιτιάς

1. Δ. Κουτσογιάννης, *Χαζεύοντας το Google Scholar*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.itia.ntua.gr/blog/2012/02/01/google-scholar/#more-68> (ανάκτηση 15.2.2021)
2. Δ. Κουτσογιάννης, *Ιούδες και Λούθηροι*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://www.itia.ntua.gr/blog/2012/04/01/judases-and-luthers> (ανάκτηση 15.2.2021)

Συνήθη λάθη

Μηχανές αναζήτησης

Αν τελικά είναι απαραίτητο να βάλουμε αναφορές από το internet

Όχι

www.otinanai.com

Ναι

Συγγραφέας, Θέμα ιστοσελίδας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο στην διεύθυνση : www.otinanai.com (ανάκτηση 15 Μαΐου 2020).

Οι αναφορές να μπαίνουν στο τέλος της εργασίας **ΚΑΙ** σε παρένθεση μέσα στο κείμενο της εργασίας (Παπαδόπουλος, 2011).

Διευκρίνιση:

Η προηγούμενη πρόταση λέει ότι ο κ. Παπαδόπουλος το 2011 μας είπε πως οι πηγές πρέπει να μπαίνουν όλες μαζί στο τέλος της εργασίας αλλά και ως υποσημείωση στο κείμενο της εργασίας. Το σχετικό βιβλίο, ραρερ, άλλη ακαδημαϊκή εργασία που το είπε αυτό ο κ. Παπαδόπουλος, πρέπει να υπάρχει και μέσα στις βιβλιογραφικές αναφορές.

Αποφεύγοντας τα συνήθη λάθη

Όταν αναφέρουμε επιστημονικές εργασίες, η αναφορά είναι έτοιμη

Εδώ

Εδώ

Όταν βρίσκουμε επιστημονικές εργασίες που θέλουμε να κάνουμε αναφορά στο google scholar, η αναφορά είναι έτοιμη και μας δίνεται όταν πατήσουμε τα εισαγωγικά (κάτω αριστερή εικόνα) που μας προβάλλουν σε αναδυόμενο παράθυρο την αναφορά σε διάφορους τύπους (κάτω δεξιά εικόνα).

Google Scholar search results for "water food energy nexus greece". The first result is highlighted with a red arrow pointing to the citation information.

Articles About 29,000 results (0.11 sec)

Any time Since 2020 Since 2019 Since 2016 Custom range...

Sort by relevance Sort by date

include patents include citations

Global water transfer megaprojects: a potential solution for the water-food-energy nexus? O Shumlina, K Tockner, M Thieme ... - Frontiers in ... 2018 - frontiersin.org

For example, water transfer from non-renewable waters of the Disi aquifer by ... projects represent an important infrastructure in supporting many of the water-food-energy nexus developments ... expensive projects currently in the planning phase are the "California Water Fix and ...

☆ 99 Cited by 25 Related articles All 8 versions

Quantifying the water-energy nexus in Greece I Ziogou, I Zachariadis ... - Journal of Sustainable Energy, 2017 - Taylor & Francis

Numerous studies have discussed this triple water-energy-food nexus and the interwoven implications and ... is an advantaged country, in terms of the available water resources and ... In addition, the necessary renewable energy applications receive quite a positive response from ...

Citation popup window showing various citation styles for the selected article.

Shumlina, O., Tockner, K., Thieme, M., Kiska, A., & Zarl, C. (2018). Global water transfer megaprojects: a potential solution for the water-food-energy nexus? *Frontiers in Environmental Science*, 6, 150.

Shumlina, O., Tockner, K., Thieme, M., Kiska, A., & Zarl, C. (2018). Global water transfer megaprojects: a potential solution for the water-food-energy nexus? *Frontiers in Environmental Science*, 6, 150.

Shumlina, O., Tockner, K., Thieme, M., Kiska, A., & Zarl, C. (2018). Global water transfer megaprojects: a potential solution for the water-food-energy nexus? *Frontiers in Environmental Science*, 6, 150.

Shumlina, O., Tockner, K., Thieme, M., Kiska, A., & Zarl, C. (2018). Global water transfer megaprojects: a potential solution for the water-food-energy nexus? *Frontiers in Environmental Science*, 6, 150.

Γενικός στόχος:

Εργαλεία έρευνας

- Αναζήτηση: Google scholar
 - www.sciencedirect.com
 - www.mdpi.com κ.α.
- Data
 - <https://ourworldindata.org/>
 - <https://www.gapminder.org/>
- Σημείωση για την αναφορά μπαίνει **και** στην σελίδα που χρησιμοποιείται
- Σωστά γραμμένες οι βιβλιογραφικές αναφορές

<https://www.itia.ntua.gr/dk-el/hydroglossica/citations/>

Αναφορές

- Adams, D. *Αντίο και ευχαριστώ για τα ψάρια*, μτφ. Σ. Μοσχονάς, εκδ. Πάρα Πέντε, Αθήνα 1999.
- Kant, I. *Απάντηση στο ερώτημα: «Τι είναι διαφωτισμός;»*, Συλλογική μετάφραση, εκδ. Πανεπιστημίου Κρήτης, Ρέθυμνο 2004. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://politics-old.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/10/kant-politiki-theoria-3.pdf> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Koutsoyiannis, D. and H. H. G. Savenije, *Guidelines for the use of units, symbols and equations in hydrology*, [doi:10.13140/RG.2.2.10775.21922](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10775.21922), 2013.
- Κουτσογιάννης, Δ. *Αναφορές*, Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.itia.ntua.gr/dk-el/hydroglossica/citations/> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Κουτσογιάννης, Δ. *Ιούδες και Λούθηροι*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://www.itia.ntua.gr/blog/2012/04/01/judases-and-luthers> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Κουτσογιάννης, Δ. *Χαζεύοντας το Google Scholar*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.itia.ntua.gr/blog/2012/02/01/google-scholar/#more-68> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Ιερά εξέταση. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: el.wikipedia.org/wiki/Ιερά_Εξέταση (ανάκτηση 13.2.2020 ώρα 21:15)
- Gapminder. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: <https://www.gapminder.org/> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Google Scholar. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: <https://scholar.google.com/> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Our World in data. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: <https://ourworldindata.org/> (ανάκτηση 15.2.2021)
- MDPI. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: <https://www.mdpi.com/> (ανάκτηση 15.2.2021)
- Science Direct. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στην διεύθυνση: <https://www.sciencedirect.com/> (ανάκτηση 15.2.2021)

Εικόνες

1. Don Rosa, *Κύρος Γρανάζης*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://mundologicoblog.wordpress.com/> (ανάκτηση 15.2.2021)
2. Don Rosa, *Ludwig Von Drake*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: https://disney-fan-fiction.fandom.com/wiki/Ludwig_Von_Drake (ανάκτηση 15.2.2021)
3. Don Rosa, *Κύρος Γρανάζης*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://papiamoroso.blogspot.com/2017/09/o-inventor-brasileiro.html> (ανάκτηση 15.2.2021)
4. Cristiano Benti, 1857, *Ο Γαλιλαίος στην Ιερά εξέταση*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.italyonthistday.com/2017/06/galileo-galilei-convicted-of-heresy.html> (painted_portrait).jpg (ανάκτηση 15.2.2021)]
5. Kant von Carle Vernet 1792, *Ιμμάνουελ Κάντ*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση https://en.wikipedia.org/wiki/Immanuel_Kant#/media/File:Kant017.jpg (ανάκτηση 15.2.2021)
6. G. Cavazzano, *Καζαμπλάνκα*, KOMIΞ#205, Τερζόπουλος-Νέα ακτίνα, Αθήνα, Ιούλιος 2005
7. Don Rosa, *Ο Ντόναλντ και τα ανιψάκια*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://www.italia24ore.it/201403042133/esteri/anche-topolino-combatte-lomofobia-disney-taglia-fondi-ai-boy-scout-american.html> (ανάκτηση 15.2.2021)]
8. A. Uderzo, *Asterix*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://sites.uni.edu/becker/LearningGamesandFunActivities.html> (ανάκτηση 15.2.2021) μετά από προσαρμογή
9. Don Rosa, *Χιούη, Λιούη και Ντιούη*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.comicartfans.com/gallerypiece.asp?piece=533564> (ανάκτηση 15.2.2021)
10. M V Berry et al 2011 *Can apparent superluminal neutrino speeds be explained as a quantum weak measurement?* J. Phys. A: Math. Theor. 44 492001, <https://doi.org/10.1088/1751-8113/44/49/492001>
11. Douglas Adams. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση https://en.wikipedia.org/wiki/Douglas_Adams (ανάκτηση 15.2.2021)]
12. Πηγή: *Ιερά εξέταση*. Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση www.el.wikipedia.org/wiki/Ιερά_Εξέταση (ανάκτηση 13.2.2020, ώρα 21:15)
13. Don Rosa, *Ντόναλντ*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.afnews.info/wordpress/2016/04/28/da-carl-barks-a-don-rosa-le-meraviglie-disney-del-passato/> (ανάκτηση 15.2.2021)]
14. Don Rosa, *Ντόναλντ, Σκρούτζ και ένα ανιψάκι*. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://www.afnews.info/wordpress/2016/04/28/da-carl-barks-a-don-rosa-le-meraviglie-disney-del-passato/> (ανάκτηση 15.2.2021)
15. R. Gossiny και A. Uderzo, *Ο Αστερίξ και η χήτρα*, εκδ. Μαμούθ Comix Αθήνα 2006.
16. R. Gossiny και A. Uderzo, *Το δώρο του Καίσαρα*, εκδ. Μαμούθ Comix Αθήνα 2006.

[16. R. Gossiny και A. Uderzo, *Το δώρο του Καίσαρα*, εκδ. Μαμούθ Comix Αθήνα 2006, μετά από προσαρμογή]